

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om regionutveckling och tillväxttjänster och till vissa lagar som har samband med den

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till tobakslag och till vissa lagar som har samband med den. Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Elina Isoksela, arbets- och näringsministeriet
- regeringsråd Tiina Korhonen, arbets- och näringsministeriet
- utvecklingschef Jarkko Tonttila, arbets- och näringsministeriet
- förändringsdirektör Markus Sovala, Nylands förbund
- projektchef Jarno Turunen, Norra Karelen landskapsförbund
- direktör Reijo Kangas, Business Finland
- tf. direktör Timo Metsä-Tokila, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland
- direktör Juha Ala-Mursula, affärsverket BusinessOulu
- vice verkställande direktör Timo Reina, Finlands Kommunförbund
- servicechef Petri Pekkola, Tammerfors stads sysselsättningstjänster
- assistent Satu Kosola, Tammerfors stads sysselsättningstjänster
- regionexpert Jenni Ruokonen, Finlands näringsliv rf
- näringspolitisk sakkunnig Antti Siika-aho, Henkilöstöpalveluyritysten Liitto ry
- verkställande direktör Ari Hiltunen, Mellersta Finlands handelskammare
- arbetskraftspolitisk expert Alli Tiensuu, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- sakkunnig för näringslivsärenden Hannamari Heinonen, Företagarna i Finland rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund till den föreslagna regleringen och huvudsakligt innehåll. Propositionen ingår i den omstrukturering av förvaltningen som finns inskriven i regeringsprogrammet och som innebär att nya självstyrande landskap inrättas (RP 15/2017 rd och RP 14/2018 rd). I den föreslagna lagen

Utlåtande EkUU 20/2018 rd

om regionutveckling och tillväxttjänster föreskrivs det hur regionerna ska utvecklas och hur de uppgifter inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde som hört till närings-, trafik- och miljöcentralerna och arbets- och näringsbyråerna kommer att organiseras i landskapen. I lämplighetsbedömningen har utskottet noterat att förslaget bara bildar en ram för verksamheten och att mer ingående bestämmelser om innehåll och processer finns i någon annan lagstiftning som kompletterar propositionen. Sett i det perspektivet är det motiverat att förslaget är generellt utformat.

Syftet är att tillväxttjänsterna ska ge bättre resultat. Därför föreslår regeringen att produktionsstrukturen diversifieras och att tjänsterna ska utsättas för större konkurrens och kunderna få större valfrihet. I propositionen ingår också ett förslag till lag om ordnande av tillväxttjänster i landskapet Nyland.

Arbets- och näringsministeriet ska precis som nu bereda och lägga upp strategierna för regionutvecklingen i samarbete med övriga förvaltningsområden, landskapen och andra aktörer. Regionutvecklingsdiskussioner (11 § i lagförslag 1) föreslås som ett nytt samverkansförfarande mellan stat och landskap. De är tänkta att vara ett forum där förvaltningsövergripande mål och åtgärder kan behandlas.

Utskottet anser förslaget vara ett konsekvent och relevant sätt att nå uppställda mål och vill särskilt lyfta fram följande teman:

Landskapen och prövningsrätten när verksamheter ordnas. Utskottet framhåller att villkoren för att införa lagstiftningen är allt annat än lätta. De arton kommuner som ingår i propositionerna (RP 15/2017 rd och RP 14/2018 rd) är mycket olika vad beträffar både befolkningsunderlag och företagsstruktur. Exempelvis står de fyra största stadsregionerna för nästan hälften av landets befolkning. Kundernas behov och det befintliga tjänsteutbudet varierar stort mellan regionerna. Den rikstäckande lagstiftningen måste således reglera en mycket heterogen grupp aktörer. Därför måste lagstiftningen ge landskapen prövningsrätt.

Om sysselsättningsläget eller tillgången till tjänster i ett landskap avsevärt avviker från andra landskap eller är olika i olika delar av ett landskap, ska staten och landskapet i de årliga regionutvecklingsdiskussionerna om mål för och verkställighet av regionförvaltningen behandla vilka åtgärder som behövs och vilka resurser åtgärderna kräver, enligt propositionen. Utskottet anser detta vara motiverat eftersom det är ett flexibilitetshöjande element. Dessutom är det av stor vikt i diskussionerna att gott arbete premieras med incitament.

Informationssystem och samarbetsformer. För att reformen ska uppnå den eftersträlvade samhällsnyttan bör man i utvecklingsarbetet undvika att dela upp verksamheterna på ett sätt som leder till en fragmenterad helhetsbild. Denna utmaning kan mötas på bästa sätt om verksamhetsmodeller och i synnerhet informationssystem samordnas och likriktas. Vad beträffar planeringen av tjänstestrukturen vill utskottet påminna om att kunderna kan ha mycket divergerande möjligheter att anlita elektroniska tjänster. Det kan handla om inskränkningar relaterade till mobilitet, ekonomisk situation eller kunskaper och förmåga.

Utlåtande EkUU 20/2018 rd

Enligt ekonomiutskottet är det viktigt att lagstiftningen tillåter att relevanta gemensamma kunduppgifter utnyttjas och utväxlas mellan aktörerna. Utmaningarna ligger bland annat i kontaktytan mellan uppgifter och befogenheter eftersom kunderna självfallet inte arbetar utifrån geografiska eller administrativa landskapsgränser, utan på sina egna premisser. Bestämmelserna om informationssystem och användningen av systemen måste därför ta hänsyn till vilka roller och vilka behov staten, landskapen, tjänsteleverantörerna, kommunernas utvecklingsbolag och andra berörda parter har. I detta sammanhang måste det säkerställas att informationen fungerar mellan aktörerna, det vill säga att kunddata finns tillgängliga för alla som behöver dem, och på ett relevant och säkert sätt. Ekonomiutskottet anser att en gemensam informationsresurs för kunddata gör det möjligt att införa en systematisk verksamhetsmodell för dataskyddet som säkerställer samordnad användarrätt och kontroll för sekretessbelagd information.

Enligt 14 § kan tjänsteanordnare och producenter samarbeta om att planera, utveckla och genomföra den service som bildas av landskapens och kommunernas tjänster. Bestämmelsen avser upphandlingssamarbete i allians och samverkansformen föreslås bli tillämpad för att samordna ordnande och produktion av andra kommunala livskraftstjänster än de lagstadgade med landskapens tillväxttjänster. Enligt propositionen känner upphandlingslagstiftningen inte till den typen av allians, men utgör inte hinder för en allians.

Ekonomiutskottet påminner om att den nyligen fullständigt reviderade upphandlingslagstiftningen (RP 108/2016 rd—EkUB 31/2016 rd) erbjuder ett flertal alternativ för att genomföra upphandling. Den understryker vikten av upphandlingskompetens både hos offentliga samfund som deltar i egenskap av köpare och hos företag som är anbudsgivare. Det faktum att upphandlingssamarbete kallas allians betyder dock inte att de deltagande offentliga samfunden är befriade från att följa upphandlingslagstiftningen. Mervärdet med samarbete i allians kommer sig av att det går att i förekommande fall sammanföra verksamheter och aktörer på ett relevant sätt.

Hur företagen anlitar tjänster. Det kan hända att tjänsterna till företagen kommer att variera från landskap till landskap när landskapen får prövningsrätt när det gäller att ordna tjänster. Det går inte att hindra helt och hållet bland annat på grund av projektbidrag från EU. Sett ur enskilda företagens perspektiv är det dock problematiskt om det kommer att finnas stora skillnader i tjänsteutbudet i landskapen. Tjänster som har att göra med en fungerande arbetsmarknad, exempelvis arbetsförmedling, är obligatoriska för landskapen. Däremot är företagsverksamhet, företagande och internationalisering tjänster som landskapen enligt propositionen kan ordna efter prövning om de anses behövas. I utfrågningen av sakkunniga uttrycktes det farhågor om att utvecklingsåtgärder för företag kan bli mycket lågprioriterade när de generella medlen fördelas. Också ekonomiutskottet ser med en viss oro på vilka konsekvenser denna budgettekniska linje kan ha för den totala finansieringen i ett läge då den omfattande omstruktureringen av social- och hälsovården åtminstone till en början kräver avsevärda satsningar inom de offentliga finanserna.

Hur tjänster produceras. Den föreslagna lagstiftningen kräver att landskapen skiljer åt ordnande och produktion av tillväxttjänster bland annat för att säkerställa konkurrensneutraliteten. En kommun eller en enhet anknuten till en kommun får inte producera tjänster för ett landskap utan att bolagisera dem utom när det råder marknadsbrist enligt upphandlingslagen (1397/2016), och direktupphandling kan då också göras hos kommunen eller hos en enhet anknuten till den. Landskapen kan producera tjänsterna själva eller välja utomstående tjänsteproducenter. De väljer ut-

Utlåtande EkUU 20/2018 rd

omstående tjänsteproducenter utan att ordna upphandling eller genom att godkänna tjänsteproducenter som uppfyller villkoren. Ekonomiutskottet understryker att anbudsförfaranden måste läggas upp så att så många olika typer av aktörer som möjligt kan delta. Utskottet hänvisar här till sitt utlåtande om upphandlingslagstiftningen (RP 108/2016 rd—EkUB 31/2016 rd). Med uppdelning enligt 75 § i upphandlingslagen avses att en naturlig upphandlingshelhet delas upp i delar till exempel så att de olika delarna av helheten kan konkurrensutsättas för sig eller så att den upphandlande enheten vid ett och samma anbudsförfarande kan ange för vilka delar anbudsgivaren kan lägga ett delanbud. När en upphandling delas upp så att de olika delarna konkurrensutsätts var för sig gäller det dock att se till att det inte blir fråga om lagstridig uppdelning av upphandlingen som görs för att undgå att tillämpa upphandlingslagstiftningen. Utskottet ansåg då att det är bra för i synnerhet små företag att upphandlingar tydligare kan delas upp i mindre delar eller konkurrensutsättas separat. Vidare påpekade utskottet att villkoren i en anbudsförfrågan, till exempel minimisättning, inte får diskriminera små företag. Utskottet upprepar här sin ståndpunkt och framhåller att upphandlingarna blir större när upphandlingsverksamheten centraliseras. Samtidigt in- tar skyldigheten att dela upphandlingar en mer framträdande roll.

Ekonomiutskottet hänvisar till sin tidigare ståndpunkt om vikten av upphandlingskompetens och anser att den föreslagna lagstiftningen skapar en god grund för tillväxttjänster. En förutsättning är dock att skyldigheten att dela upphandlingar beaktas och att verksamheterna överlag ordnas på ett konkurrensneutralt sätt.

Avslutningsvis. Ekonomiutskottet framhåller att den modell vi har idag för att förbättra sysselsättningen och ordna med företagstjänster allmänt taget inte är särskilt effektiv. Lösningarna på matchningsproblemet, det vill säga att föra samman arbete och arbetssökande, har dock en mycket stor hävstångseffekt för utvecklingen i vår ekonomi.

Utskottet anser att en nationell förvaltningsreform är rätt kontext för att omorganisera och uppdatera sysselsättnings- och näringslivstjänsterna. I detta sammanhang hänvisar utskottet till sitt utlåtande (RP 16/2018 rd—EkUU 18/2018 rd) om regeringens propositionen med förslag till lagar om kundens valfrihet inom social- och hälsovården, där regeringen framhåller att omfattande reformprojekt alltid innehåller en del osäkerhetsfaktorer vad beträffar både ekonomiska och funktionella effekter.

Efter att ha behandlat sakkunnigbedömningarna anser utskottet det dock sannolikt att en uppdelning av ordnande och produktion av tjänster, bolagisering av landskapens produktion vid konkurrens och anlitande av utomstående tjänsteproducenter sannolikt kommer att öka konkurrensen, vilket i sin tur effektiviserar tjänsteproduktionen och dämpar kostnadsutvecklingen. Ekonomiutskottet delar de sakkunnigas oro för att kombinationen att inte lagstifta om en miniminivå för tjänster i syfte att främja näringsverksamheten och att införa en budget med generella anslag ökar risken för att näringslivstjänster lågprioriteras. Avslutningsvis framhåller utskottet att näringslivstjänsterna i första hand måste ses som tillväxtfrämjande investering och inte uteslutande som en kostnad.

Utlåtande EkUU 20/2018 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.5.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Martti Mölsä blå
vice ordförande Harri Jaskari saml
medlem Harry Harkimo liik
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Lauri Ihalainen sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Eero Lehti saml
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Ville Skinnari sd
medlem Antero Vartia gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.

Utlåtande EkUU 20/2018 rd

Avvikande mening 1

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Enligt propositionen ska landskapen överta den verksamhet som arbets- och näringsbyråerna, närings-, trafik- och miljöcentralerna och landskapsförbunden har idag. Verksamheterna ska bilda enheter för regionutveckling och tillväxttjänster. Landskapsförbundens regionutveckling överförs till de landskap som inrättas, och huvudsakligen i nuvarande form. Tillväxttjänster kan i stället för eller i tillägg till landskapen produceras av företag och organisationer, stiftelser eller enskilda näringsidkare.

Diversifierad produktionsstruktur ger landskapen möjlighet att ordna tjänsterna på ett smidigt sätt. I syfte att förbättra effekterna föreslår regeringen att tillväxttjänsterna ordnas genom ökad konkurrens. Konkurrens mellan tjänsteproducenterna gör det lättare att inför och sprida metoder som förbättrar effekterna av tjänsterna. Med en mer generöst utformad lagstiftning ska landskapen motiveras att skapa effekt i stället för åtgärder. Regeringen utgår från att effekterna ökar tack vare modellen med flera producenter, inbördes konkurrens mellan tjänsteproducenterna och landskapens innovationsfrämjande upphandling.

Det är så gott som omöjligt att göra en övergripande utvärdering av de planerade tillväxttjänsterna i ett läge när sakinnehållet i många av de lagar som är förknippade med tjänsterna fortfarande är höljt i dunkel. Dessutom hänvisar lagförslaget till att flera av de aktuella frågorna regleras närmare antingen i någon annan lag eller i förordning. Men lagförslaget preciserar inte vilka verksamheter som landskapen ska ansvara för att ordna och vilka som anses innefatta utövning av offentlig makt och därför inte kan läggas ut på privata aktörer. Lagförslaget är otydligt på den punkten, och delvis inkonsekvent. Enligt konsekvensbedömningen kunde nuvarande myndighetsverksamhet lyftas över på marknaden till ett värde av 110 miljoner euro, och utläggning av tjänster utvidgas till tjänster som myndigheterna fram till nu har svarat för. Man måste dock beakta att företagen redan nu i stor omfattning är med och producerar tillväxttjänster, men en skillnad jämförd med nu är att regeringen vill lägga ut en del styruppgifter och andra uppgifter som i dagsläget är på myndigheternas ansvar på marknaden.

De viktigaste förslagen är bara mycket löst kopplade till de föreslagna målen för ändringarna. Det skiner igenom att det är ideologiska motiv som ligger bakom förslaget. Det viktigaste målet är att privatisera den offentliga arbetskraftsservicen enligt det som ingår i valfrihetspropositionen. Det är ett vägval som motiveras dåligt. Till och med regeringen konstaterar att man utifrån internationella studier inte kan "anse att en privat tjänsteproducent är bättre än en offentlig när det gäller sysselsättningseffekterna" och att "utläggning av arbetskraftsservice på entreprenad i allmänhet inte ser ut att leda till önskade effektivitetsfördelar".

Också målen för närings- och sysselsättningspolitiken är otydliga och bristfälliga. De näringspolitiska delarna av tillväxttjänsterna handlar mestadels om att betala ut vissa stöd och om EU-fonder. Det är oklart vilken roll tillväxttjänsterna spelar för den samlade näringspolitiken. Efter reformen kommer kommunerna, landskapen och staten att ta hand om den offentliga näringspoliti-

Utlåtande EkUU 20/2018 rd

Avvikande mening 1

ken. Men regeringen gör ingen närmare analys av vad som kan vara en relevant roll för landskapen.

Lagförslagen om tillväxttjänster åsidosätter den nordiska verksamhetsmodellen för aktiv arbetsmarknadspolitik, där offentlig sektor spelar en framträdande roll och kompletteras av privat sektor. Tjänsterna privatiseras och marknadsmässiga aktörer delar på skattemedel. Sannolikt kommer det att gå så att marknaden inriktar sig på att serva de som allra lättast får jobb. Dessutom är det sannolikt att de som mest skulle behöva tjänsterna, inklusive långtidsarbetslösa och invandrare, inte får dem hos privata marknadsaktörer. Också regeringen konstaterar att det inte finns någon marknad för svårssysselsatta. Det blir landskapen som får ta hand om dem, men landskapen får stor prövningsrätt beträffande vilken typ av tjänster de tillhandahåller. Adekvata tjänster som motsvarar behovet bör behandlas som medborgerliga rättigheter där tillgången inte är beroende av landskapens tolkning eller prövning.

Beställar-utförarmodellen

I propositionen görs det skillnad mellan att beställa och att producera tillväxttjänster. Landskapen måste bolagisera sin egen produktion när de konkurrerar med aktörer på marknaden. Modellen är ett gammalmodigt och stelbent sätt att organisera tjänster och många kommuner har övergett modellen. Därför är det mycket konstigt att regeringen nu vill pådyvla alla landskap en sådan modell.

I propositionen regleras landskapens roll som beställare respektive utförare på ett inkonsekvent sätt. Å andra sidan säger regeringen att landskapen får välja hur de producerar tjänster: själva, med avtal om köp eller med så kallad valfrihet. Trots det åläggs landskapen, som är anordnare, att se till att valfrihet finns och att marknaden fungerar. Det hela leder till ett svårt läge där man måste tolka hur obligatoriskt det egentligen är för landskapen att öppna marknaden.

Bestämmelserna måste vara tydliga, entydiga och konsekventa. Modellen med att skilja på beställare och utförare måste slopas, men åtminstone spelreglerna måste vara tydliga om man håller fast vid modellen.

Förhållandet mellan kommun, landskap och stat

När lagen om tillväxttjänster bereddes, togs det inte tillräckligt stor hänsyn till de stora städernas roll. De sex största städerna har fler invånare än merparten av landskapen och i de fyra största stadsregionerna bor nästan hälften av Finlands befolkning. De stora städernas roll som motor för tillväxten måste lyftas fram mer kraftfullt i tillväxttjänsterna. Många av målen i lagen om tillväxttjänster lyfter särskilt fram stadsregionernas betydelse och ger städerna rollen av finansiärer, strateger och verkställande krafter. I Nyland ordnas tjänsterna med specialbestämmelser, men ändå är konceptet för Nyland svåröverskådligt.

I den form regeringen lägger fram tillväxttjänsterna är de en stor omstrukturering som minskar statens och kommunernas strategiska roll i politiken för tillväxt, näringsliv och sysselsättning och i stället ger landskapen en större roll.

Utlåtande EkUU 20/2018 rd

Avvikande mening 1

Statens, landskapens och kommunernas roll och arbetsfördelning är inte tillräckligt tydliga och de måste genomlysas bättre innan besluten fattas. Vad vi behöver är ett partnerskapsavtal och möjligheter för landskap och kommuner att komma överens om relevant arbetsfördelning inom sysselsättningsområdet.

Med vårdreformen får kommunerna en ny roll och nya uppgifter. Kommunerna ska stödja sig på sina egna styrkor och svara för kommunernas livskraft, det vill säga näringspolitik, samarbete med andra kommuner, kultur och utbildning, planläggning och investeringar. De ska alltså skapa förutsättningar för sysselsättning. I konsekvensens namn ska det betyda att kommunerna har en stark roll och ansvar för sysselsättningen. Man ska inte kapa den stödjande förbindelsen mellan närings-, utbildnings- och sysselsättningspolitik.

För att företagsamhet och sysselsättning ska förbättras är det av största vikt att samordna kommunala och statliga åtgärder på ett bra sätt. Samtidigt gäller det att se till att kommunernas kompetens, tjänster och resurser inom sysselsättningsområdet inte sjabblas bort i reformen.

Landskapen måste ha rätt att komma överens med kommunerna om samarbete, arbetsfördelning och resursanvändning på bästa sätt för att stödja företagsamhet och sysselsättning. Dessutom måste landskapen inom ramen för landskapslagen kunna lyfta över ansvaret för att ordna tillväxttjänster på en eller flera kommuner eller städer. Landskapen och kommunerna måste kunna komma överens om ansvarsförbindelser, skulder och arbetsfördelning med partnerskapsavtal.

Finansiering

I och med vård- och landskapsreformen får landskapen generella medel från staten med en viss viktning. Men incitamenteffekten är liten. Landskapen kommer kanske inte att vara tillräckligt motiverade för att minska arbetslösheten, om pengarna till tillväxttjänster fördelas utifrån arbetslöshetstalet.

När kommunerna mitt i alla sparkrav och med stigande vårdkostnader avväger de generella anslagen, finns det all anledning att fråga sig om det över huvud taget kommer att finnas pengar kvar för tillväxt-, närings- och sysselsättningspolitik när vårdbehoven sannolikt slukar merparten av anslagen. Man måste också fråga sig om vi behöver öronmärkta anslag för tillväxt och sysselsättning.

Samtidigt minskar kommunernas roll för att ordna och producera sysselsättningsservice och incitamenten försvinner för att ordna servicen. Kommunerna har spelat en viktig roll för att genomföra och finansiera sysselsättningspolitiken. Årligen satser de drygt en miljard euro på sysselsättningsfrämjande insatser. Lagen borde tillåta att de regionala sysselsättningsförsöken får fortsätta i kommunerna och integrera fortsatta försök i tillväxttjänsterna utifrån en alliansmodell.

De största problemen

Som det framgår ovan finns det många anledningar att omvärdera reformen av tillväxttjänsterna. Även i övrigt vore det klokt att först se hur vård- och landskapsreformen utfaller och därefter ta itu med tillväxttjänsterna och de inbyggda fel som uppenbart förekommer.

Utlåtande EkUU 20/2018 rd
Avvikande mening 1

- Reformen måste kombineras med de materiella lagförslag som läggs fram senare, bland annat med finansieringslagstiftningen, och införs samtidigt med dem. Annars är det svårt att se hur alla lagar hänger ihop och bildar en enhet. Reformen av tillväxttjänster kan gott och väl införas först efter vårdreformen.
- Fungerande tjänster får inte avvecklas. Den sektorsövergripande samservicen och fungerande sysselsättningsförsök ska inte dras in, utan i stället måste de stärkas och anpassas till de nya förhållandena.
- Att skilja åt beställare och utförare är ett gammalmodigt sätt att ordna tjänster. Ett bättre alternativ vore att bygga ett strategiskt partnerskap, där det under ledning av en offentlig aktör tas fram och införs tjänster och den tredje sektorn ges bättre förutsättningar att vara aktiva på den kompletterande arbetsmarknaden.
- Kommunerna måste ha möjligheter att samordna och producera sysselsättningsservicen och vara ansvarande myndighet utan att behöva bolagisera verksamheterna.
- Den finansiella basen måste säkerställas om sysselsättningsservicen lyfts över på landskapen. Som det är nu kommer landskapen att få generella anslag och det finns inga garantier för att pengarna går till det ändamål de är avsedda för. Landskapen kommer att ha ett hårt tryck på sig att använda anslagen för tillväxttjänster till vård eftersom anslagen är knappt tilltagna och inte öronmärkta.

Avvikande mening

Vi föreslår

att förvaltningsutskottet i sitt betänkande beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.5.2018

Lauri Ihalainen sd
Laura Huhtasaari saf
Johanna Ojala-Niemelä sd
Hanna Sarkkinen vänst
Ville Skinnari sd

Utlåtande EkUU 20/2018 rd
Avvikande mening 2

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Propositionen flyttar över tillväxttjänsterna för företag och sysselsättningsservicen för arbetstägare till de nya landskapen. Tanken är att tjänsterna och servicen ska ge bättre resultat och människor få större frihet att välja tjänsteproducenter. Privata företag ska i allt större utsträckning få tillhandahålla sysselsättnings- och tillväxttjänster. Syftet är att skapa större effektivitet och generera besparingar när de konkurrerar med varandra.

Det återstår en del att förbättra i tjänsterna, och det är därför välkommet med en reform. Propositionen innebär också en del risker vad gäller adekvata anslag, splittrad service och i synnerhet garantier för att svårsysselsatta och långtidsarbetslösa får service.

Det finns inget annat jämförbart land som har infört en likadan reform där regional service inom sysselsättning och företag i stor utsträckning läggs ut på privata företag. Inga internationella erfarenheter finns att tillgå så vi har inget vi kan lära oss något av. Vi i gröna utskottsgruppen föreslår att reformen införs i etapper via regionala försök. Försöken ger information att lära sig av och efter det kan reformen utvidgas.

Landskapen får sina medel till sysselsättnings- och tillväxttjänster från staten och det är allmänna, icke-specificerade anslag. Anslagen är alltså inte specifikt avsatta för verksamheten. En stor del av tjänsterna är frivilliga för kommunerna som har prövningsrätt. Risker är att tjänsterna är det som landskapen drar ner på först om anslagen inte räcker till för att ordna social- och hälsovård.

Utan tvivel kommer det att finnas skillnader mellan landskapen i finansiellt hänseende. Risker är således att företagare och arbetssökande inte behandlas lika när landskapen erbjuder tjänster av mycket olika nivå beroende på hur pengarna räcker. Dessutom varierar antalet privata företag som tillhandahåller tjänsterna.

Enligt propositionen får landskapen inte köpa tjänsterna av kommunerna eller producera dem tillsammans med kommunerna utan att kommunerna har bolagiserat sin verksamhet. Redan idag har kommunerna flera bra modeller för att ge företagare och arbetssökande service, men deras framtid är osäker i landskapsmodellen. Det är viktigt att fungerande arbetssätt och försök finns kvar och det kan man göra genom att tillåta att landskap och kommuner samarbetar om tjänster.

Propositionen ger inte landskapen tillräckligt bra incitament för att ordna sysselsättningen. Ju fler arbetslösa ett landskap har desto mer pengar får det. Det kan hända att det uppstår situationer då landskapen inte har ekonomiska incitament för att ta hand om sysselsättningen, medan kommunerna saknar verktyg för att göra det.

Extra svårt blir det för svårsysselsatta och långtidsarbetslösa. Enligt konsekvensbedömningen i propositionen finns nästan inga företag som tillhandahåller tjänster för de här grupperna. Dessutom har de ingen erfarenhet av att serva de här grupperna. De har ofta ett långvarigt behov av in-

Utlåtande EkUU 20/2018 rd
Avvikande mening 2

satser och det är osäkert om de ger resultat. Dessa grupper behöver många gånger flera olika typer av insatser, också social- och hälsovård, för att lyckas få jobb.

Handledning kommer att spela en framträdande roll i insatserna för svårssysselsatta och långtidsarbetslösa. Det måste säkerställas att handledningen klart och tydligt hör till någon, exempelvis landskapen, som kan se till att servicen är relevant och skräddarsydd. Risker är att servicen splittas upp, och att ingen har överblick och att klienterna därför blir de stora förlorarna. Service ansikte mot ansikte och tillräckligt många personliga möten är viktiga i synnerhet för dem som inte själva har förmåga att välja eller söka fram lämpliga tjänsteleverantörer.

Vidare är det viktigt att aktörerna har åtkomst till det gemensamma informationssystemet och till kunddata. Gröna riksdagsgruppen håller med ekonomiutskottet om att man bör undvika att dela upp verksamheterna på ett sätt som gör att den samlade bilden fragmenteras. Vidare anser vi precis som ekonomiutskottet att denna utmaning kan mötas på bästa sätt om verksamhetsmodellerna och i synnerhet informationssystemen samordnas och likriktas. Samtidigt gäller det att se till att de som på ett eller annat sätt har begränsade möjligheter att använda e-tjänster får nödvändig service ansikte mot ansikte.

Avvikande mening

Jag föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.5.2018

Antero Vartia gröna